

Talousvaliokunnalle

HE 39/2022, hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain 5 d §:n muuttamisesta

6.5.2022 Helsinki

HE 39/2022

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yritysten määräaikaisesta kustannustuen annetun lakia jatkamalla mahdollisuutta myöntää kustannustukea myös Euroopan komissiolle tilapäisten valtiontukipuitteiden 3.12 jakson nojalla ilmoitetun tukiohjelman nojalla.

Ohjelmaan perustuvan lakiesityksen mukaan yritys voisi saada kustannustukea, jos siihen kohdistuu pandemianhallintaan liittyvä julkisoikeudellinen rajoitustoimi ja yrityksen 2,3 miljoonan tukikiintiö olisi täynnä tai täyttymässä, mutta yritykselle olisi edelleen perusteltua myöntää kustannustukea. Suurin myönnettävä tukisumma olisi 6 miljoonaa euroa. Yrityksen kattamattomia kiinteitä kustannuksia voitaisiin korvata 12 miljoonan enimmäismäärään saakka. Tukikausi ja menettely vastaisivat voimassa olevaa kustannustukea. Valtiokonttori toimisi valtionapuviranomaisena.

Lain tavoitteena on koronapandemian hallintaan liittyvistä kielto- ja rajoitustoimista kärsineiden yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen. Hakuaika alkaisi toukuussa 2022. Tuki on aiemmin ollut käytössä vajaa vuosi sitten ja sitä myönnettiin 18

miljoonaa euroa. Koska tuen piirissä olevien yritysten tukisummat ovat jo varsin suuria, tuki edellyttää julkisen vallan rajoitustoimia, ja tuella voi olla merkittävää päällekkäisyyttä meneillään olevan kustannustuki- ja sulkemiskorvaushaun kanssa, tukeen budjetoitava summa on arvioitu varsin alhaiseksi, eli 6 miljoonaa euroa.

Tässä vaiheessa näyttää siltä, että sulkemiskorvausta koskevat tuet samoin kuin kustannustuen avoinna olevan haun tuet olisivat jäämässä selvästi alle budjetoidun, jolloin K3-tuen budjetti ei olisi kriittinen tekijä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, kun komission hyväksyntä tuelle on saatu. Komissio on päätöksellään SA.102463 hyväksynyt tuen, jolloin laki voidaan vahvistaa suoraan voimaan eduskuntakäsittelyn päätyttyä ilman asetusmenettelyä.

TaVM 5/2022 ponsi koronatuista: Koronatuista on tulossa useita selvityksiä

Kustannustuen kuudennen kierroksen valmistelun yhteydessä talousvaliokunta edellytti työ- ja elinkeinoministeriöltä selvitystä kaikki hallinnonalat kattavan sekä kansainvälisen toimialoittain jäsennellyn vertailun sisältävän selvityksen koronapandemian aikana myönnettyistä yritystuista maaliskuun 2022 loppuun mennessä (TaVM 5/2022). Tällainen selvitys on toimitettu työ- ja elinkeinoministeriön kustannustukea koskevan lakiesityksen muistion liitteenä talousvaliokuntaan.

Koronatukiin liittyviä selvityksiä on muutoinkin valmisteilla ja valmistumassa, tuoreimpana ETLA:n uusi selvitys.

Koronatukien vaikuttavuutta on tutkittu kaiken aikaa. Kustannustuen ja kustannustukeen liittyen erillisten tukimuotojen kuten sulkemiskorvauksen ja tapahtumatakuun yhteissumma on noin miljardi euroa. Kun lasketaan kolmen vuoden ajalta kaikki valtiovallan eri hallinnonalojen yritystukitoimet yhteen, ollaan jo 5.4mrd eurossa (liite). Esimerkiksi ETLA:n tuoreiden havaintojen mukaan kustannustuki vaikuttaa onnistuneen lisäämään yritysten liikevaihtoa, tekemään osan yrityksistä voitollisiksi ja mahdollisesti pienentämään yrityssaneeraukseen joutumisen riskiä.

Kansainvälisissä ja EU-vertailuissa Suomi on taloutensa kokoon nähden pärjännyt kohtuullisesti. Suomen koronayritystukipolitiikkaa on arvosteltu reaktiiviseksi, mikä toisaalta on nopeasti etenevän ja yllättävän kriisin kuten koronapandemian tapauksessa ymmärrettävää. ETLA:n mukaan valtion koronatoimien joukossa kustannustuki vaikuttaa perustellulta. Sen taloustieteelliset perustelut olivat ETLA:n mukaan – varsinkin kevään 2020 olosuhteissa – hyvin määritellyt ja perustuivat verrattain huolelliseen valmisteluun.

ETLA kuitenkin toteaa, että pidentyessään kaikki yritystukitoimet hidastavat talouden sopeutumista. Tämän takia olisi hyvä, jos yritystuilla olisi ”exit” -strategia ja selkeästi määritelty takaraja. - Parhaillaan valmistellaan valtioneuvoston valmiusryhmän linjausten mukaisesti kuljetusalan polttoainetukea Ukrainan sotatilanteesta aiheutuneiden polttoainehintojen nousun osittaiseksi kompensoimiseksi, kustannustukea koskevaa palautetta huomioiden.

Talousvaliokunnalle toimitetut koronatukitiedot 17.2.2022, ml. tapahtuma/kulttuuriala

TEM toimitti edellisen kustannustukikierroksen yhteydessä talousvaliokunnalle katkelman koronatukia koskevasta yhteenvedosta, joka lopullisessa muodossa annetaan eduskunnalle ensi viikolla talousvaliokunnan HE 39/2022 kuulemisen yhteydessä. Ohessa pääkohtia:

Työ- ja elinkeinoministeriössä on työstetty alustavaa arviota maksetuista koronatuista. Suorat tuet olisivat tämän arvion mukaan yhteensä 2920 miljoonaa euroa. Kun siihen lisätään vastikkeelliset tuet eli lainat, pienennetyt työnantajamaksut sekä lomautuksen omavastuupäivät, tullaan noin 4.4 miljardiin. Näihin sisältyy miltei miljardi Business Finlandin häiriötilanteen kehittämisavustuksia sekä 938 miljoonaa euroa Valtiokonttorin myöntämää kustannustukea (mukaan lukien sulkemiskorvaukset, kiinteiden kattamattomien kustannusten tuki sekä tapahtumatakuu). Samoin lukuun sisältyy 335 miljoonaa ELY-keskusten myöntämää kehittämisavustusta koronavirusepidemiasta aiheutuneissa markkina- ja tuotantohäiriöissä, 228 miljoonaa euroa yksinyrittäjien työmarkkinatukea, 94 miljoonaa euroa yksinyrittäjien valtionavustusta sekä mm. 127 miljoonan euron tuki ravintola-alan yrityksille.

Saman arvion mukaan, joka perustuu toimialaluokitukseen, olisi OKM:n tukien, TEM:n kustannustuen ja BF/ELY-tukien kautta tapahtuma- ja kulttuurialoille kanavoitunut yhteensä noin 460 miljoonaa euroa. Kustannustuen ja BF/ELY –tukien osuus em. aloille on noin 170me. Luvut tulevat kuitenkin täsmentymään myöhemmissä koronatukien kohdentumista koskevissa analyyseissä.

Komission vertailun (Euroopan komissio 2021) mukaan Suomi käytti suoria koronatukia vähemmän kuin muut EU-maat. BKT-osuuksilla mitattuna tukien määrä oli kolmanneksi alhaisin, alle 1 % BKT:sta. Vastaavasti Ruotsin tuet olivat noin 1 % BKT:sta. Myös muiden pienten maiden suhteelliset tukimäärät olivat pieniä verrat-

tuna suuriin maihin. Eniten tukia käyttivät Espanja ja Ranska, noin 5-7 % BKT:sta. Toinen tarkastelunäkökulma komission vertailussa on suorien koronatukien suhde BKT:n laskuun. Maavertailussa Suomi sijoittui samaan joukkoon mm. Hollannin ja Belgian kanssa siinä, että koronatukien kustannukset olivat alle 25 prosenttia BKT:n laskusta. Espanja, Italia ja Ranska jakoivat runsaasti tukia, yli 50 prosenttia BKT:n laskusta. Tässä vertailussa Liettua ja Puola jakoivat eniten tukia, enemmän kuin mitä BKT:n lasku oli.

Suomella oli käytössä kapeampi tukiarsenaali kuin muilla EU-mailla. Muut maat käyttivät enemmän korvaustyyppisiä tukia. Kriisi kohteli maita eri tavoin, maiden toimintaympäristö oli erilainen ja Suomi hoiti kriisiä myös muilla keinoilla kuin yritystuilla (Yritystukien tutkimusjaosto 2021). Koronavirusepidemian aiheuttaman maksuvalmiuskriisin hoidossa muiden toimenpiteiden kuin yritystukien merkitys oli suuressa osassa. Valtion muita toimia olivat mm. konkurssilain väliaikainen muutos ja lomautusjärjestelmän joustot. Yksityinen rahoitussektori osallistui myös kriisin hoitoon muuttamalla voimassa olevien sopimusten rahoitusehtoja joustavammiksi, joissa mukana saattoi olla Finnveran takaus jakamassa riskiä. Lisäksi Suomen Pankki ja Valtion Eläkerahasto käynnistivät yritysten joukkolainojen osto-ohjelmat.

6.5.2022

Mikko Huuskonen

Teollisuusneuvos, dos.

Työ- ja elinkeinoministeriö